

ÎMBUNĂȚIREA CALITĂȚII RAPOARTELOR PRIVIND EVALUAREA IMPACTULUI ASUPRA MEDIULUI

Andreea Niță, Constantina Alina Hossu, Cristina-Gabriela Mitincu, Ioan Cristian Ioja

Context

Procedura de **Evaluare a Impactului asupra Mediului (EIM)** se doarește a fi un instrument obiectiv care integrează cerințele de mediu pentru a preveni potențialele impacturi negative ale proiectelor, precum și pentru a maximiza efectele pozitive ale acestora.

Procedura EIM are capacitatea de a comunica informații importante factorilor de decizie cu privire la impacturile care caracterizează proiectele, îndrumându-i să acționeze în acest sens și să decidă în favoarea protecției mediului sau pentru menținerea unei relații armonioase între mediu și dezvoltare.

În prezent tranziția societății și economiei către durabilitate reprezintă una dintre cele mai mari provocări globale. În condițiile în care este aplicată corect, procedura EIM poate îndeplini eficient așteptările și

nevoile legate de durabilitate, chiar dacă nu este prezentată direct și concret în contextul de dezvoltare durabilă.

Procedura EIM trebuie să urmeze anumiți pași procedurali, în conformitate cu legislația internațională și națională, inclusiv stabilirea necesității desfășurării procedurii de evaluare, definirea contextului procedural, elaborarea **rapoartelor privind evaluarea impactului asupra mediului (RIM-uri)**, informarea și consultarea publică, luarea deciziilor și monitorizarea ulterioară.

Sarcina de a conduce procedura EIM revine Agenției pentru Protecția Mediului aferentă fiecărui județ, în funcție de amplasamentul proiectului. Toate cele 41 de județe, plus municipiul București, au câte o Agenție pentru Protecția Mediului care este responsabilă pentru aplicarea Directivei europene EIA.

Procedura EIM reprezintă unul dintre cele mai importante instrumente instituționale de evaluare a potențialelor impacturi semnificative asupra mediului generate de implementarea proiectelor.

Scopul acestui material este de a prezenta rezultatele analizei calității RIM-urilor elaborate la nivelul României și de a oferi recomandări pentru îmbunătățirea lor.

Despre RIM-uri

RIM-urile sunt instrumente instituționale care pot oferi sprijin factorilor de decizie. Pentru a reprezenta o sursă valoroasă de cunoștințe, atât observațiile științifice incluse în RIM-uri, cât și cunoștințele experiențiale, trebuie să fie calitative. De regulă, RIM-urile cuprind o descriere a investiției propuse, efectele acestei asupra condițiilor de mediu existente, o evaluare a alternativelor, a măsurilor de eliminare/ atenuare/ compensare a impacturilor negative, acțiunile de monitorizare și minimizare a impactului și un rezumat cu caracter non-tehnic al documentului. Articolul 5 alineatul (1) din **Directiva europeană EIA** prezintă informațiile minime obligatorii necesare a fi integrate în conținutul RIM-urilor, în timp ce Anexa IV a directivei detaliază aceste cerințe.

Evaluarea calității RIM-urilor

Rezultatele obținute au evidențiat că **11 dintre cele 21 de RIM-uri analizate** (elaborate în perioada 2014-2020, care vizează investiții din mediul urban din domeniul rezidențial, agrement/turism, sanitar, spații verzi) au fost încadrate ca având o **calitate nesatisfăcătoare**, obținând scoruri de D, E și F pe o scară de la A la F, unde A înseamnă calitate excelentă, iar F calitate foarte slabă. **Cele mai multe dintre RIM-uri (în număr de 9) au fost încadrate ca fiind nesatisfăcătoare și au obținut scorul D - calitate moderată.** Niciun RIM nu a obținut unul dintre cele două scoruri extreme, A sau F (Figura 1, Figura 2).

Calitatea RIM-urilor a fost evaluată pe baza unui protocol de evaluare care cuprinde patru dimensiuni (Figura 3).

Prima dimensiune de evaluare face referire la descrierea investiției și a condițiilor locale existente. În urma evaluării s-a observat că:

- În general, atunci când s-a descris investiția, au lipsit diagramele, planurile și hărțile cu proiectarea caracteristicilor fizice ale proiectului propus (expresia vizuală a investiției).
- Au fost utilizate surse de date inadecvate, provenite în principal din rapoarte administrative publice sau date statistice neactualizate.
- Prezentarea modalităților prin care au fost obținute cantitățile de deșeuri preconizate s-a realizat într-o manieră succintă sau a lipsit.
- Prezentarea categoriilor de factori de mediu (zgomotul, calitatea aerului, a apei și a solului) s-a realizat pe baza unei metodologii prezentată, în majoritatea cazurilor, destul de succint.

A doua dimensiune de evaluare se referă la identificarea și evaluarea impacturilor cheie. La nivelul RIM-urilor analizate s-a observat că:

- Aproape nu s-a făcut nicio referire la actorii afectați sau interesați, mai ales din perspectiva preocupărilor acestora și a modului în care au fost considerate aceste preocupări.
- Impacturile asupra calității aerului, apei și zgomotului/vibrațiilor au fost mai frecvent abordate în detrimentul celorlalți factori de mediu (de ex., peisaj, biodiversitate sau aspecte socio-economice).
- Descrierea interacțiunii dintre factorii de mediu (de ex., ființe umane, faună și floră, sol, apă, aer și climat, peisaj, bunuri materiale, patrimoniu cultural) a lipsit în majoritatea RIM-urilor.

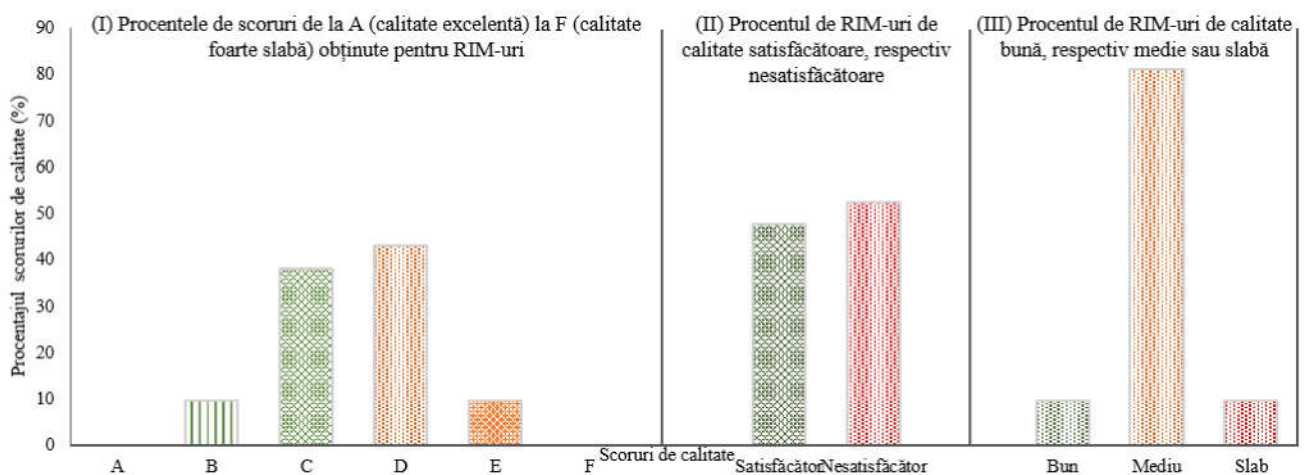

Figura 1. Scorurile generale obținute la nivelul celor 21 de RIM-uri

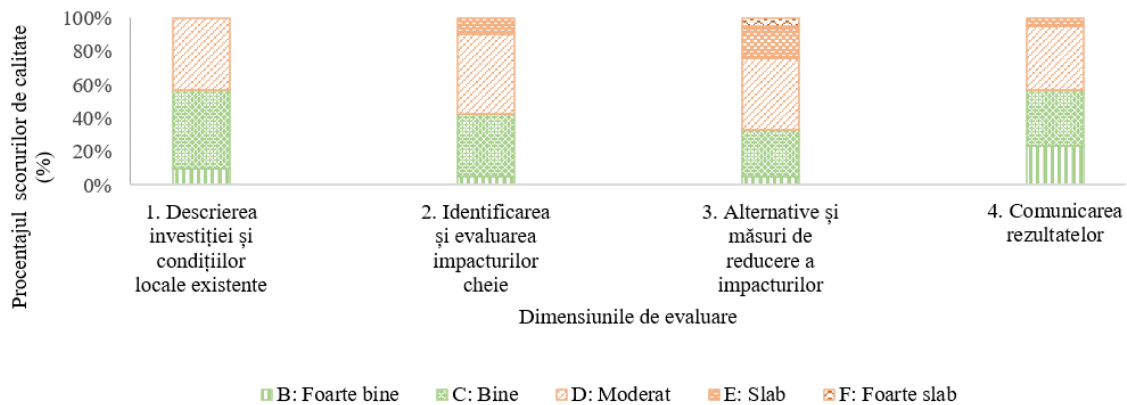

Figura 2. Scorurile pentru cele patru dimensiuni de evaluare obținute la nivelul celor 21 de RIM-uri

- În majoritatea cazurilor identificarea și evaluarea impacturilor s-a realizat pe baza opiniilor și a experienței anterioare.

- Au existat abordări destul de sumare cu privire la comparația dintre impactul generat în condițiile în care investiția va fi realizată față de situația în care nu se va realiza.

A treia dimensiune de evaluare se referă la alternative și reducerea impacturilor. Rezultatele obținute au arătat că:

- Alternativele legate de amplasament au fost prezentate într-un număr redus de RIM-uri, fiind obținut un scor în general nesatisfăcător. Însă, alternativele tehnice au fost prezentate mai frecvent.

- Acțiunile sau programele de monitorizare au fost abordate deficitar în conținutul RIM-urilor analizate. În majoritatea cazurilor lipsesc menționarea clară a indicatorilor monitorizați, a modalităților de monitorizare și a actorilor responsabili.

- Au fost menționate doar la nivel general aspectele legate de angajamentul investitorului față de măsurile de eliminare/ atenuare/ compensare a impacturilor negative semnificative, precum și cu privire la capacitatea de implementare a acestora.

A patra dimensiune de evaluare implică comunicarea rezultatelor. În urma evaluării s-a constatat că:

- Inteligibilitatea informațiilor se leagă de lipsa în majoritatea cazurilor a rezumatelor la nivelul fiecărui capitol prezentat.

- În multe dintre RIM-urile analizate, a lipsit lista completă de referințe și glosarul cu definițiile termenilor tehnici.

- Echipa tehnică nu a fost întotdeauna descrisă cu precizie din perspectiva pregătirii și calificării membrilor săi.

- Rezumatul non-tehnic a reușit, în majoritatea cazurilor, să prezinte informațiile de bază cu privire la proiecte fără a utiliza un limbaj tehnic excesiv sau tehnici complexe de exprimare. Însă, concluziile privind alternativele, metodele utilizate pentru colectarea datelor, măsurile de eliminare/ atenuare/ compensare a impacturilor și planurile de monitorizare nu au fost descrise în mod corespunzător reducând acuratețea rezumatului non-tehnic.

Factorii care afectează calitatea RIM-urilor

Sursele de date utilizate în elaborarea RIM-urilor. Sursele de date utilizate ar trebui să includă înregistrări obținute prin cercetare și analiză de către echipa de elaboratori sau studii efectuate de autoritățile locale și/sau alte grupuri de interes. Consultarea planurilor și politicilor locale existente, precum și colectarea altor date necesare pentru determinarea stării viitoare probabile a mediului în absența proiectului, luând în considerare fluctuațiile naturale și activitățile antropice, este esențială în vederea elaborării RIM-urilor pe baze de date corecte, cuprinzătoare și actuale.

Modalitatea de identificare și evaluare a impacturilor generate de proiecte. Identificarea și evaluarea impacturilor trebuie să se bazeze pe o justificare obiectivă întemeiată pe criterii cantitative sau măsurători cu intervale sau limite de încredere clar delimitate. Pot fi luate în considerare o gamă largă de impacturi și pot fi oferite explicații adecvate a metodelor utilizate pentru a prezice și a evalua respectivele impacturi.

Considerarea proiectului în toate etapele de dezvoltare. Un aspect esențial este legat de impacturile reziduale și incertitudinile care rezultă în urma implementării măsurilor de protecție a mediului, în condițiile în care impacturile negative nu pot fi complet eliminate din spațiul unde este implementată investiția. În acest sens, este necesar a fi identificate măsuri clare de monitorizare și planuri de evaluare a progresului proiectului bine detaliate.

Potențialul de integrare a opiniilor și preocupărilor actorilor afectați sau interesați. Implicarea actorilor afectați sau interesați este importantă în toate fazele proiectului. Astfel, evaluarea proiectului și a implicațiilor acestuia, considerând preocupările și interesele personale, reprezintă o condiție esențială pentru a integra în conținutul RIM-urilor aspectele care pot afecta bunăstarea acestora.

Modul de comunicare a informațiilor cuprinse în RIM-uri. Prezentarea într-un format accesibil pentru toți actorii afectați sau interesați și factorii de decizie a informațiilor cuprinse în RIM-uri reprezintă o componentă esențială a unor documente calitative.

Recomandări

Pentru îmbunătățirea calității RIM-urilor din România este necesară:

Creșterea implicării autorităților publice (în special a Agențiilor pentru Protecția Mediului) în perfecționarea procedurii EIM. Acestea ar trebui să desfășoare o evaluare sistematică a calității RIM-urilor, să monitorizeze periodic progresul proiectelor aprobate prin procedura EIM și să contribuie la îmbunătățirea performanței și practicii de mediu în general.

Implementarea unei proceduri cu adevărat transparentă. Prin dezvoltarea unei baze de date cu acces deschis care să cuprindă proiectele propuse, care să fie actualizată permanent, unde actorii interesați pot identifica cu ușurință stadiul de implementare și acțiunile de monitorizare aferente fiecărui proiect aprobat prin procedura EIM.

Utilizarea în elaborarea RIM-urilor a surselor de informații adecvate și actualizate. Acest lucru este esențial pentru identificarea corespunzătoare a impacturilor de mediu și a măsurilor de eliminare/ atenuare/ compensare a impacturilor negative. Astfel, sunt considerate informațiile relevante privind condițiile sociale,

economice și ecologice, atât la nivel național, cât și la nivel local. RIM-urile trebuie să cuprindă informații calitative pentru a comunica informații adecvate factorilor de decizie și publicului în vederea sprijinirii unor decizii corecte.

Creșterea nivelului de implicare a publicului. Unul dintre cele mai importante puncte forte ale procedurii EIM este reprezentat de stimularea conștientizării cu privire la importanța protecției mediului în rândul grupurilor de actori interesați de la toate nivelurile. Implicarea publicului care ar putea beneficia de implementarea proiectului sau ar putea fi prejudiciată de acesta reprezintă o parte importantă în vederea asigurării unei bune desfășurări a procedurii EIM.

Creșterea gradului de colaborare în luarea deciziilor. Procedura EIM înglobează probleme complexe care necesită colaborare între experți și grupurile relevante de actori interesați (inclusiv cetățenii). Acest lucru poate contribui decisiv la asigurarea unei bune desfășurări a procedurii EIM, precum și la diseminarea exemplelor de bune practici.

Contactați-ne

Centrul de Cercetare a Mediului și Efectuarea Studiilor de Impact (CCMESI), Universitatea din București.

Pagina web: <https://ccmesi.ro/>

Facebook: <https://www.facebook.com/CCMESI/>

Persoana de contact: Andreea Niță

E-mail: andreea.nita@cc.unibuc.ro

Informațiile prezentate sunt rezultatul studiului:

Niță A., Hossu C.A., Mitincu C.G., Ioja I.C. (2022) A review of the quality of environmental impact statements with a focus on urban projects from Romania, Ecological Informatics, 101723.

Finanțare

Studiile au fost finanțate de către Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFIȘDI) ca parte a proiectului CoEIA (PN-III-P1-1.1-TE-2019-1039). Opiniile exprimate aparțin în totalitate autorilor.

